

3 BUD PÅ INKLUSION

Så sagde vi jo, at du var faderen, som gik på arbejde.«

En gruppe piger er i gang med at fordele rollerne i dagens udgave af far-mor-og-børn.

Michelle står i periferien og kigger på, uden at nogen tager notits af hende, for hun mangler den valuta, der giver adgang til legen. Evnen til at sætte sig ind i andres følelser og evnen til at styre eller udsætte sine impulser.

»Børn, som ikke er sprogligt eller socialt stærke, får ikke mulighed for at være med i rollelege. Det er ikke, fordi de andre er onde, men det er ligesom, hvis man ikke forstår reglerne i volleyball, så kan man heller ikke spille med. Konsekvensen er, at man vokser op uden vigtige erfaringer med at forhandle positioner, håndtere konflikter og indordne sig under dominansstrukturer, som resten af livet på en måde går ud på,« siger psykolog Anne Bovbjerg.

Hun har næsten tyve års erfaring med udsatte børn fra hjem præget af misbrug og traumer. De mangler typisk mentalt overskud til at tage del i fællesskaber, fordi deres opvækst lærer dem at opbygge forsvarsmekanismer, så store dele af en dag går med at aflure trusler i omgivelserne. Frem for at lege.

»Det gode er, at den slags strukturer kan ændres, hvis voksne formår at skabe en tydelig nærhed og kontakt med barnet. Og leg er både midlet og målet,« siger Anne Bovbjerg.

Forbundet til fællesskabet

I sit arbejde som psykolog, leder og konsulent har hun udviklet metoder til at styrke udsatte børns adgang til legefællesskaber. Pædagoger og lærere kan samle børn i mindre grupper og iscenesætte lege eller aktiviteter, der er blottet for konkurrence, men til gengæld altid skal give børnene fem centrale følelser: Glæde, engagement, forbundethed, fællesskab og deltagelse.

»For de mindste kan det være sanglege eller at trille en bold frem og tilbage til en voksen. Handlingen er ikke avanceret. Det vigtige er

1

Omvendt stoleleg

Udsatte børn kan lege sig til de sociale kompetencer, de mangler. Men det kræver, at voksne iscenesætter aktiviteter uden konkurrenceelementer, lyder det fra psykolog

ANNE BOVBJERG.

Af ANNETTE HAUGAARD

»Pædagoger og lærere kan samle børn i mindre grupper og iscenesætte lege eller aktiviteter, der er blottet for konkurrence, men til gengæld altid skal give børnene fem centrale følelser: Glæde, engagement, forbundethed, fællesskab og deltagelse.«

intimiteten og nærheden i relationen, så der opstår en meditativ forbundethed, hvor barnet får tillid til, at det er okay at kigge udover sig selv, give slip eller reducere sin trang til at opretholde overlevelsesstrategierne,« siger Anne Bovbjerg.

For større skolebørn har hun erfaring med blandt andet det, man kunne kalde den omvendte stoleleg. Fuld blus på musikken, børn der droner rundt, hviner og råber med høj puls, fordi de skal undgå at blive fanget af en trold, og som skal finde plads på alt for få stole, når musikken stopper.

»Men de skal ikke kæmpe mod hinanden eller konkurrere, de er tværtimod instruerede i at holde sammen og sørge for, at alle får et sted at sidde. Det er en samarbejdsleg, hvor man oplever, at fællesskabet passer på en. Barnet vil begynde at få en større selvtilid og langsomt også blive interessant for andre børn at lege med,« siger Anne Bovbjerg.

Fra høj puls til ro

Den høje puls i legene er vigtig, for det kan lære traumatiserede børn at mærke sig selv indeni.

»Herved arbejder man med affektregulering, hvor børnene kommer helt op at køre i legen og bagefter oplever at føle ro indeni, når man beder dem om at lægge sig på maven og observere deres vejrtrækning. De mærker på egen krop forskellen mellem at være i affekt og omvendt at være i ro, og det har nogle af dem aldrig oplevet før. De giver udtryk for, at det er en kæmpe lettelse og frihed at få redskaber til at falde ned og kunne bestemme og have kontrol over følelserne,« siger Anne Bovbjerg.

Der er endnu ikke forsket i effekten af de helende lege, men Anne Bovbjergs erfaring er, at de opbygger det, der kaldes resiliens. En modstandskraft til at leve under de vilkår, der præger socialt fattige hjem. Og andre børn i en daginstitution eller skole kan sagtens være med, når først de udsatte børn har samlet positive erfaringer i mindre grupper.

»Hvis man husker at udelukke ethvert strejf af konkurrence, der kan virke ekskluderende, så kan det ikke gå galt. Man kan bare købe en pose balloner, puste dem op og gå i gang med en leg, hvor alle hjælpes om at holde dem i luften. Det er meget enkle ting, der skal til, men det er en god idé at være flere voksne, og så skal legene planlægges, så børnene synes, det er sjovt. Ellers stiger de af,« siger hun.

ANNE BOVBJERG

Autoriseret psykolog med speciale i behandling af traumatiserede børn. Hun underviser i legemetoden Joyful Play og arbejder på bogen »Fairplay – om leg som social forandringsagent og resiliens«, der udkommer på forlaget Frydenlund i 2014.